

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

Випуск 8

Засновано у 2015 році

Рівне – 2018

УДК 37 : 005.591.6

I - 66

ББК 74.200

Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 8. / упоряд. О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Т. С. Ціпан, Н. М. Гринькова та ін. – Рівне : РДГУ, 2018. – 357 с.

До збірника увійшли наукові праці з теорії і методики освіти та виховання. У наукових розвідках представлено різновекторність сучасних підходів до змісту, форм і технологій освітнього процесу, починаючи від дошкілля і завершуючи вищою школою.

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Петренко Оксана Борисівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступник головного редактора: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Гринькова Надія Михайлівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної ради:

Сухомилинська О. В., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, головний науковий співробітник відділу історії освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомилинського;

Бех І. Д., доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту проблем виховання НАПН України;

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри природничо-математичних дисциплін Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

Павелків Р. В., доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Коберник О. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Лобода С. М., доктор педагогічних наук, професор, доктор габілітований, професор звичайний Вищої школи інформатики і прикладних наук (м. Лодзь, Республіка Польща).

Члени редколегії:

Безкоровайна О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Карпенчук С. Г., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Ламаука В., доктор соціологічних наук, професор, директор науково-методичного Центру «Scientia Educologica», професор Шяуляйського університету (м. Шяуляй, Литовська Республіка);

Литвиненко С. А., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Малолєпши Елігіуш, др. хаб., професор, декан педагогічного факультету Академії імені Яна Длугоша в Ченстохові;

Пелех Ю. В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Рівненського державного гуманітарного університету;

Потанчук Т. В., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Сойчук Р. Л., доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Стоклоса К., доктор наук, професор, Інститут Зигмунд-Неуман (Дрезден, ФРН);

Федяєва В. Л., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту Херсонського державного університету;

Шмид К., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри історії і теорії виховання Жешувського університету (м. Жешув, Республіка Польща);

Шугасєва Л. М., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету;

Ячук І. П., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкової освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії;

Бригачок С. Б., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Баліка Л. М. кандидат педагогічних наук, доцент теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 21161-10961Р.

Наказом МОН України № 515 від 16.05.2016 р.

Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету «Інноватика у вихованні» включений до Переліку наукових фахових видань України (галузі науки – педагогічні).

Упорядники: **проф. Петренко О.Б., доц. Ціпан Т.С.**

Науково-бібліографічне редагування: **наукова бібліотека РДГУ.**

Рецензенти: **Сейко Н. А.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової і міжнародної роботи Житомирського державного університету імені Івана Франка;

Кравченко О. О. – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол №9 від 25 жовтня 2018 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2018

ЗМІСТ

Павелків Р. В. Генеза рефлексії як психологічного механізму морального розвитку особистості.....	6
Сяо Су Ім'я Василя Сухомлинського – поза часом і простором.....	16
Басіладзе Н. А. В. О. Сухомлинський про любов, шлюб і сім'ю.....	28
Пантюк Т. І., Пантюк М. П. Неформальна освіта як складова освіти впродовж життя: сутність, значення, перспективи.....	40
Панчук І. І. Особистість віруючого-протестанта волинського регіону: «від досвіду маргінальності до свідомої соціалізації».....	49
Петренко О. Б. Трансформація ідеї материнської педагогіки: від Я. А. Коменського до В. О. Сухомлинського.....	62
Пустовіт Г. П. Компетентнісний підхід як ціннісний конструкт освіти особистості в закладах позашкільної освіти.....	82
Сойчук Р. Л. Відповідальність як найважливіша характеристика зростаючої особистості.....	96
Антонець М. Я., Борова В. Є. Розвиток мовлення дітей передшкільного віку у творчій спадщині Василя Сухомлинського.....	106
Баліка Л. М. Роль шкільної бібліотеки у формуванні інтересу до читання у творчій спадщині В. О. Сухомлинського.....	117
Боровець О. В. Ідеї інклюзивного навчання у педагогічній спадщині В. Сухомлинського.....	126
Бричок С. Б. Погляди Василя Сухомлинського на проблему вивчення особистості дитини	132
Будз І. Ф. Teacher's role in the process of identification and classroom approach of gifted and talented education in great Britain....	144
Гринькова Н. М., Степанчук Р. Б., Кавка Ю. Я. Фізичне виховання дітей та молоді у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	151
Гудовсек О. А. Професійна підготовка вчителів образотворчого мистецтва в країнах Європи.....	157
Дзюбишина Н. Б. До проблеми формування дослідницької компетентності у студентів художньо-педагогічного факультету.....	167
Колупасєва Т. Є. Використання педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського у підготовці вчителя Нової української школи.....	176
Маліновська Н. В. Актуалізація лінгводидактичних ідей Василя Сухомлинського у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти.....	186
Петренко С. В. Формування творчої особистості майбутнього учителя Нової української школи: актуалізація ідей В. О. Сухомлинського.....	193
Рого Г. І. Передумови становлення і розвитку альтернативної педагогіки в Угорщині	202

Сергєєва Н. В. Теоретичні засади супроводу позитивного спілкування підлітків із сімей вимушених переселенців.....	212
Сивохоп Я. М. Теоретична складова методики формування здорового способу життя учнів 6–9 класів у процесі спортивно-красназавчої роботи у закладах позашкільної освіти	220
Сілков В. В., Сілкова Е. О. Підготовка майбутніх вчителів початкових класів до формування умінь розв’язувати сюжетні задачі у молодших школярів.....	231
Стельмашук Ж. Г. Актуальність ідей В. О. Сухомлинського у контексті завдань Нової української школи.....	243
Сяська І. О. Сутність екологічної компетентності та особливості її формування у майбутнього учителя природничих дисциплін.....	251
Федоришин О. П. Social support for students with disabilities via education in Ontario, Canada.....	259
Ціпан Т. С. Провідні ідеї патріотичного виховання В. Сухомлинського у контексті сучасної освіти і виховання.....	272
Шалівська Ю. В. Формування комунікативно-мовленнєвої компетентності майбутнього вчителя початкової школи.....	284
Шелюк Г. В., Ярова О. А. Методичне забезпечення викладання математики: актуалізація досвіду церковнопарафіяльних шкіл (кінець XIX – початок XX ст.).....	292
Доробки молодих науковців	
Бондарець М. А. Організація виховання педагогічно занедбаних дітей та підлітків у творчій спадщині В. О. Сухомлинського.....	304
Мартьянова М. Є. Педагогічний вплив художньої літератури на формування особистості за концепцією Алена.....	313
Павленко А. М. Формування та становлення особистості дітей-сиріт в будинках сімейного типу	321
Поліщук І. В. Проблема національно-патріотичного виховання у педагогічній спадщині Т. Д. Дем’янюк.....	327
Станіславчук Н. І. Роль етичної компетентності при підготовці майбутніх вчителів іноземної мови.....	338
Столярчук Л. І., Столярчук О. В., Мазурок І. В. Потенціал педагогічного коледжу в утвердженні громадянської компетентності: погляд куратора.....	345

children and youth. The analysis of scientifically substantiated and tested in practice methods and techniques of physical training of children in the conditions of a particular group of Pavlishka school has been carried out. A great attention is paid to the views of the great teacher on the need to take into account the age and individual characteristics of students during physical education, in particular, a clear system of labor tasks, physical and gymnastic exercises, which aims to develop the child physically and spiritually, to temper its body, to cultivate a sense of beauty. The effective forms of organization of physical education used by V. Sukhomlinskyi have been lighted. Useful advice of the pedagogue concerning the preservation and enhancement of children's health are collected.

Key words: physical education, physical hardening, methods, forms, means of physical education, sports competitions, sports games, tourist trips.

Стаття надійшла до редакції 09.10.2018

О. А. Гудовсек

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Анотація У статті розкрито аспекти підготовки майбутніх учителів галузі образотворчого мистецтва в країнах Європи. Проаналізовано проекти, резолюції, Концепції, Міжнародні конференції у галузі освіти, окреслено їх значення в розвитку образотворчого мистецтва шкіл Європи. Визначено особливості підготовки учителів образотворчого мистецтва в різних європейських країнах (Бельгія, Естонія, Ірландія, Латвія, Нідерланди, Фінляндія, Ісландія, Греція, Італія, Фінляндія, Словаччина, Словенія та ін.). Розкрито концепції та шляхи підготовки вчителів образотворчого мистецтва країн зарубіжжя. Здійснено детальний аналіз підготовки вчителів образотворчого мистецтва у Франції, Німеччині, Польщі.

Ключові слова: галузь мистецтва, підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва, країни Європи.

Постановка проблеми. Освіта і виховання майбутньої молоді відбувається у загальноосвітніх закладах. Тож основний тягар відповідальності успішного поєднання виховної та освітньої функції покладається на вчителів. У змісті кожної навчальної дисципліни є сторони, які складають освітню та виховну основу і тісно пов'язані між собою. Освітня основа образотворчого мистецтва – це ті компетентності, які надають можливість учням свідомо сприймати і розуміти твори образотворчого мистецтва, а також грамотно і виразно користуватися ними в особистому житті. Власне, такі завдання і стоять перед учителями

образотворчого мистецтва.

Аналіз останніх досліджень з проблеми засвідчує, що різні аспекти освіти у країнах Європи досліджували такі науковці, як В. Кравець, П. Сікорський, К. Корсак, Л. Пуховська, Б. Вульфсон, В. Корсунов, А. Джуринський та інші. Зокрема, Л. Пуховська вивчала проблему підготовки вчителів у країнах Західної Європи, Н. Яцишин досліджував проблему педагогічної підготовки вчителів у Великій Британії; професійна підготовка вчителів у Англії та Уельсі в кінці XX – на початку XXI ст. досліджувалася Н. Авшенюк; проблема формування педагогічної майстерності вчителя в системі педагогічної освіти Англії розглядалася Ю. Кіщенко [4]; систему підготовки педагогічних кадрів у Норвегії досліджено В. Семілетко. Практика зарубіжної освітнього процесу в галузі мистецтва стала предметом наукового пошуку провідних українських та зарубіжних вчених. Приміром, у наукових працях О. Дем'янчук, С. Коновеця, Л. Масол, В. Орлова, Г. Падалки, О. Рудницької розкрито підготовку майбутніх учителів до викладання образотворчого мистецтва та естетичного виховання учнів [5; 9]. Зарубіжний досвід підготовки вчителів, зокрема, у галузі образотворчого мистецтва репрезентовано в наукових працях Н. Абашкіної, С. Бобракова, Ю. Кіщенко, Н. Мукан, Т. Харченко [2; 4; 7]. Питання підготовки майбутнього вчителя початкової школи до реалізації завдань естетичного виховання та мистецької освіти представлено у наукових здобутках таких зарубіжних учених: Е. Мартісаускіне, Р. Віткаускас, Ж. Рінкевічюс, М. Сінжеревської, Д. Собіранської, М. Радванської, Я. Фігель, Д. Вентер.

Мета статті - узагальнення досліджень підготовки учителів образотворчого мистецтва в зарубіжних країнах.

Виклад основного матеріалу дослідження. У нормативних документах України та зарубіжних країн зосереджено значну увагу на необхідності якісної підготовки фахівців у сфері образотворчого мистецтва, адже лише високоосвічена й естетично культурна особистість у змозі забезпечити належну освіту молодого покоління.

Тому в останні десятиліття спостерігається зростання інтересу міжнародних організацій до образотворчого мистецтва, культури, його викладання в школах, інших інституціях, до підготовки вчителів галузі мистецтва до здійснення художньо-творчої практики. Результатом такої діяльності є реалізація міжнародних проектів, резолюцій, концепцій та проведення Міжнародних конференцій у галузі освіти, зокрема:

- Culture, Creativity and the Young (1995 p.), метою якого було визначено – вивчення існуючого стану мистецької освіти у школах держав-членів Євросоюзу, а також організації позакласних заходів в галузі різних видів мистецтв;

- Міжнародна конференція «Promoting Cultural Education in Europe» (2006 p.), результатом роботи якої стала розробка глосарія для уніфікації

визначення поняття «культурна освіта» та інших термінів, пов'язаних з цією галуззю, зокрема, «мистецька освіта»;

- Road Map for Arts Education (2006 р.) при ЮНЕСКО, наголошено на дотриманні прав людини на освіту; розвитку індивідуальних здібностей; підвищенні якості освіти, мистецької, зокрема [13, с. 3–7];

- Лісабонська конференція (2006 р.), що стає кульмінацією п'ятирічної міжнародної співпраці ЮНЕСКО з її партнерами в галузі освіти і яка утверджує конститутивність створення умов для розвитку мистецтва у всіх сферах;

- White Paper on intercultural dialogue (Біла книга Європи) (2008 р.), в якій зазначено освітні заклади (в тому числі і школи), які мають потенціал для навчання і діалогу засобами мистецтва та через організацію культурних заходів [14, с. 32–34];

- Європейська програма з культури, затверджена Радою Європейського Союзу (2007 р.). У порядку денному зроблено акценти на вплив художньої освіти у розвитку творчого потенціалу особистості;

- Report on artistic studies in the European Union (2009 р.), яка ухвалила рекомендації, серед них і для освітньої галузі: мистецька освіта (зокрема, образотворче мистецтво) має бути обов'язковою на всіх рівнях здобуття освіти; викладання дисциплін мистецького циклу здійснювати з використанням новітніх інформаційних та комунікаційних технологій; навчання історії мистецтв (образотворчого) має передбачати зустрічі з професіоналами галузі та відвідування виставок, музеїв тощо;

- II Всесвітня конференція мистецької освіти (2010 р.), головною метою якої була розробка конкретного плану дій щодо освіти в цій галузі та провідних завдань (забезпечення доступності в галузі мистецтва (образотворчого) як одного з фундаментальних і стійких компонентів відновлення освіти, проведення заходів і розроблення програм в галузі мистецтв (зокрема, образотворчого), вирішення освітніх проблем на сучасному етапі [3].

Освіта в системі професійної підготовки учителів образотворчого мистецтва передбачає формування усіх компонентів освітнього процесу, зокрема: знань, умінь та досвіду їх практичного застосування.

Знання складають основу підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Вони включають систему психолого-педагогічних знань, мистецьких понять, художньо-естетичних категорій, які становлять уявлення про сутність, види та жанри мистецтва, особливості образної мови образотворчого мистецтва; розкривають особливості організації навчального процесу, загальнодидактичні засади, зміст, форми і методи, засоби, інноваційні технології навчання в галузі образотворчого мистецтва.

Уміння та досвід їх практичного застосування передбачає формування мистецької та методичної компетентностей майбутнього вчителя образотворчого мистецтва: розширення і збагачення художньо-

естетичного досвіду, оволодіння художніми вміннями та навичками в практичній діяльності; набуття досвіду щодо організації освітнього процесу на уроках: реалізації змісту, форм і методів, інноваційних технологій; готовність застосовувати отриманий досвід у професійній педагогічній діяльності.

Вчителі образотворчого мистецтва відіграють фундаментальну роль у розвитку творчого потенціалу учнів і молоді.

Аналіз педагогічної літератури з проблеми дослідження дає підстави для визначення ключових тенденцій у зарубіжних країнах щодо підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва: «освіта через мистецтво», міждисциплінарність мистецтва; подолання обмеженості шкільного курсу образотворчого мистецтва через запровадження позакласної та позашкільної практики, обміну інформацією, залучення митців, культурологів; використання ІКТ та соціальної мережі «інтернет»; залучення дітей до занять образотворчим мистецтвом через особистісну мотивацію.

Варто наголосити, що у зарубіжних країнах підготовка вчителів образотворчого мистецтва в системі початкової і середньої освіти є неоднаковою. У більшості країн Європи викладання образотворчого мистецтва в початкових школах здійснюється вчителями-класоводами, у навчальному плані фахової підготовки яких включена методика викладання дисциплін мистецького спрямування, а учителі образотворчого мистецтва середньої школи після закінчення навчання отримують ступінь бакалавра або магістра в цій галузі.

В окремих країнах існує практика прийому на роботу вчителів, які мають спеціальну художньо-педагогічну підготовку, або підготовку у галузі мистецтва, дизайну, архітектури тощо. Наприклад, за відсутності кваліфікованого викладача з образотворчого мистецтва, дітей навчають професійні художники учать дітей, однак через деякий час художники повинні здобути педагогічну освіту, щоб отримати постійний статус учителя (Бельгія, Естонія, Ірландія, Латвія, Нідерланди, Фінляндія і Ісландія). Приміром, у Нідерландах до набуття кваліфікації учителя художники можуть викладати на основі сертифікату «Художник у класі». Такі вчителі всебічно розвивають молодь і сприяють формуванню художнього смаку та творчого потенціалу школярів.

Проте у переважній більшості Європейських країн вчителі образотворчого мистецтва, незважаючи на статус професійного художника, повинні опанувати зміст, методику професійної підготовки навчального предмету (Греції, Італії, Фінляндії, Словаччини та Словенії).

Аналіз науково-педагогічної літератури [1; 4; 5] дає підстави стверджувати, що в європейських країнах є два шляхи для навчання вчителів образотворчого мистецтва: 1) у закладах вищої освіти, зокрема, і в художніх академіях; 2) продовження професійного навчання або вивчення методики викладання образотворчого мистецтва як частини

підготовки вчителів педагогічних факультетів. Наприклад, у Чехії та Словаччині студенти можуть стати вчителями образотворчого мистецтва двома способами – навчатися на педагогічних факультетах або в закладах вищої мистецької освіти, а потім опановувати професійну підготовку вчителя [11, с. 78.]. На Кіпрі та в Греції, вчителі, які працюють у початкових школах, вивчають методику мистецьких дисципліни як частину підготовки вчителів початкових класів, що дає їм право викладати ці курси у початкових школах. Водночас вчителі, які готуються викладати в середній ланці загальноосвітньої школі зазначених країн, як правило, отримують ступінь бакалавра. Аби стати вчителем образотворчого мистецтва в початковій школі Ірландії, студенти повинні отримати ступінь бакалавра мистецтва і дизайну чи ступінь магістра образотворчого мистецтва та диплом викладача мистецтва і дизайну.

Сучасні європейські університети пропонують студентам різні моделі підготовки вчителів образотворчого мистецтва, зокрема, «однофазову» та «двофазову». Навчаючись за першою моделлю, студент, вдало завершивши базову підготовку, може одразу претендувати на посаду учителя. За другою – теоретична підготовка майбутніх учителів зосереджується у закладі вищої освіти (перша фаза), а практична (друга фаза) – переноситься в школу. На другій фазі навчально-практична робота в школі поєднується з навчанням на спеціальних курсах, де засвоюються методики викладання спеціальних дисциплін і питання психолого–педагогічної підготовки. Статус повноправного вчителя образотворчого мистецтва присвоюється лише після успішного завершення другої фази навчання, написання диплома та складання державного іспиту.

Зарубіжний досвід пошуку нових концепцій підготовки вчителів образотворчого мистецтва опирається на функціонування кількох найпоширеніших способів підготовки вчителів.

Перший – «паралельний» – будується за принципом паралельності всіх компонентів навчальної програми протягом усього терміну підготовки вчителя (Велика Британія). Зокрема, вузівська підготовка вчителів на першому етапі відбувається на педагогічних факультетах коледжів, інститутів, університетів, університетів і після складання випускових екзаменів присвоюється ступінь бакалавра освіти (наук, мистецтва), а також статусу кваліфікованого вчителя.

Наступний крок – продовження здобуття освіти в магістратурі, за бажанням у докторантурі. Отже, абітурієнт при зарахуванні до закладу педагогічної освіти потрапляє до багаторівневої системи, де для здобуття ступеня бакалавра проходить чотирирічну програму базової підготовки, що передбачає паралельне засвоєння всіх компонентів підготовки вчителя.

«Інтегрований» – другий спосіб підготовки педагога. Вивчення компонентів навчальної програми здійснюється не тільки одночасно, а й у взаємозв'язку одна з одною, загалом через інтеграцію теорії з практикою. Цей спосіб підготовки учителів є поширеним у скандинавських країнах

(Фінляндія, Ірландія, Швеція), переважно в галузі підготовки вчителів початкової школи.

Третій спосіб підготовки учителів – «послідовний» – є найпоширенішим у Західній Європі. Він передбачає вивчення загальних і спеціальних дисциплін на першому етапі навчання, а вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу й навчальну практику – на другому, завершальному етапі.

Приміром, у Німеччині університети відповідають за теоретичну частину підготовки майбутнього вчителя, а місцеві органи народної освіти і школи – за практичну. [2, с. 154.]. Подібна тенденція спостерігається і в Англії. Заклади вищої освіти здійснюють цілісну теоретичну підготовку вчителів, а практична професійна підготовка відбувається у процесі безпосереднього викладання [10, с. 7].

У багатьох європейських країнах педагогічні навчальні заклади є автономними. Вони мають особливості у побудові програм щодо викладання предметів естетичного спрямування, де ці дисципліни є обов'язковими або факультативними. Зокрема, в Естонії образотворче мистецтво є об'єктами факультативної підготовки вчителів початкової школи (студенти повинні обрати один із запропонованих на вибір предметів естетичного циклу: образотворче мистецтво, музика, хореографія). Натомість в Ісландії студенти педагогічного факультету повинні вибрати три предмети мистецького циклу, серед яких: образотворче мистецтво, музика, театр, хореографія, ремесла. Подібна тенденція спостерігається в Болгарії та Чехії, де майбутні вчителів можуть обрати комплекс предметів зі спеціалізації серед різновидів мистецтва, хоча заклади вищої освіти є автономними і тому програми навчання можуть відрізнятися [12, с. 16.]

У Франції образотворче мистецтво внесено до переліку основних дисциплін з поглибленим викладанням. Концепція художньої освіти цієї країни ґрунтується на трьох принципах: встановлення зв'язків між культурно-мистецькою сферою та іншими галузями знань; поєднання творчих зусиль вчителів мистецтва і культурних установ; створення платформи для культурно-мистецької практики учнів. Вчителі образотворчого мистецтва готують не лише як учителя, фахівця-художника, а й як організатора, що може ініціювати відкриття виставок; налагоджувати співпрацю з музеями, чиї експозиції можуть бути навчальними матеріалами для студентів, що розвивають естетичний смак, та відкритими для проведення уроків образотворчого мистецтва.

Посилення уваги щодо реалізації завдань мистецької освіти спостерігається і у Польщі. З цією метою польські педагогічні заклади вищої освіти впроваджують нові спеціальності («Художня освіта в галузі образотворчого мистецтва», «Образотворче мистецтво та музика», «Педагогічна освіта в галузі образотворчого мистецтва»); оновлюють навчальні плани, згідно з якими майбутніх учителів, зокрема музики

готують до викладання образотворчого мистецтва; організовують дворічні «довчання» (doksztalcenie) випускників напряму «Музичне виховання» як учителів образотворчого мистецтва і навпаки – випускників напряму «Образотворче мистецтво» – як учителів музики [8].

Останнім часом у Польщі проводяться фундаментальні дослідження в межах спеціальних проєктів, серед яких: «Опрацювання моделі підготовки вчителів музики й образотворчого мистецтва». У процесі проєкту було проаналізовано цілі та структуру підготовки вчителів образотворчого мистецтва, художньої підготовки майбутніх учителів початкового навчання і дошкільного виховання в системі вищих педагогічних шкіл та університетів, а також цілі та структуру підготовки вчителів образотворчого мистецтва в інститутах [8, с. 24].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, зарубіжний досвід свідчить про різноманітні підходи до формування системи фахової підготовки майбутніх вчителів образотворчого мистецтва до професійної діяльності в системі початкової та середньої освіти: неперервність професійної підготовки вчителя у галузі викладання образотворчого мистецтва; міждисциплінарний підхід у змісті навчальних програм професійної підготовки вчителя, який полягає у розробці перехресних курсів між предметами естетичного циклу та іншими програмовими напрямками навчання; компетентнісний підхід.

Система фахової підготовки вчителів образотворчого мистецтва у ряді європейських країн є основою національного виховання.

Здійснивши загальний аналіз професійної підготовки учителів образотворчого мистецтва в країнах Європи, ми дійшли висновку, що окремі зарубіжні країни мають значний досвід підготовки вчителів мистецької освіти, який потрібно ґрунтовно дослідити. Це і стане перспективою подальших розвідок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Авраменко К. Б. Методична підготовка вчителів початкових класів у педагогічних навчальних закладах України (1956–1996): автореф. дис. канд. пед. наук. / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – К., 2002. – 20 с.
2. Бобраков С. Порівняльний аналіз узагальненого досвіду професійної підготовки вчителів у ВНЗ Німеччини та України. Порівняльно-педагогічні студії. / С. Бобров. – 2013 – № 2– 3(16–17) – С. 152–157.
3. Вторая Всемирная конференция по образованию в области искусств [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://unesdoc.unesco.org/images/0019/001906/190692r.pdf>
4. Кіщенко Ю. В. Формування професійної майстерності вчителя в системі педагогічної освіти Англії та Уельсу: автореф. дис. ... канд.

пед. наук / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – К., 2000. – 20 с.

5. Коновець С. В. Творчий розвиток учителя образотворчого мистецтва : монографія / С. В. Коновець. – Рівне : Волинські обереги, 2009. – 384 с
6. Лещенко М. П. Зарубіжні технології підготовки учителів до естетичного виховання / М. П. Лещенко. – К.: Гротеск, 1996. – 192 с.
7. Муқан Н. Система неперервної професійної освіти педагогів Канади: інституції та їхня діяльність. / Н. Муқан // Вісник Львівського університету. – 2007. – № 2. – С. 227–231.
8. Ніколаї Г. Ю. Розвиток музично-педагогічної освіти в Польщі (XX століття): автореф. дис. доктора пед. наук. / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України. – К., 2008. – 48 с.
9. Орлов В. Ф. Професійне становлення вчителів мистецьких дисциплін : монографія. / В. Ф. Орлов – Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2003. – 232 с.
10. Соколова А. В. Професійна підготовка вчителя у системі педагогічної освіти Англії і Шотландії: автореф. дис. канд. пед. наук. / Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. – Одеса, 2009. – 22 с.
11. Figel Y. Edukacja artystyczna i kulturalna w szkołach w Europie. Bruksela: Eurydice. 2009.
12. Martišauskienė E. Studentų asmenybinio ugdymosi pedagoginių kompetencijų sklaida per pedagoginę praktiką. Pedagogika: mokslo darbai. 2007.
13. Road Map for Arts Education : Building Creative Capacities for the 21st Century. The World Conference on Arts Education: Lisbon, 6–9 March 2006. – UNESCO, 2006. – 26 p.
14. White Paper on Intercultural Dialogue “Living Together As Equals in Dignity” launched by the Council of Europe Ministers of Foreign Affairs at their 118th Ministerial Session. – Strasbourg : Council of Europe, 2008. – 61 p.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED

1. Avramenko K. B. Methodychna pidhotovka vchyteliv pochatkovykh klasiv u pedahohichnykh navchalnykh zakladakh Ukrainy (1956–1996): avtoref. dys. kand. ped. nauk. [Methodical Training of Primary School Teachers in Pedagogical Institutions of Ukraine (1956-1996): author's abstract. dis. cand. ped sciences] / Instytut pedahohiky i psykholohii profesiinoy osvity APN Ukrainy. – K., 2002. – 20 s. (in Ukrainian)
2. Bobrakov S.. Porivnialnyi analiz uzahalnenoho dosvidu profesiinoy pidhotovky vchyteliv u VNZ Nimechchyny ta Ukrainy. Porivnialno-pedahohichni studii [Comparative Analysis of the Generalized Experience of Teacher Training at Universities in Germany and Ukraine.

- Comparative-pedagogical Studios] / S. Bobrov. – 2013 – No 2– 3(16–17) – S. 152–157. (in Ukrainian)
3. Vtoraia Vsemirnaja konferentsyja po obrazovanyju v oblasti iskusstv [Second World Conference on Education in the Arts] [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://unesdoc.unesco.org/images/0019/001906/190692r.pdf> (in Ukrainian)
 4. Kishchenko Yu. V. Formuvannia profesiinoi maisternosti vchytelia v systemi pedahohichnoi osvity Anhlii ta Uelsu: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk [Formation of Professional Teacher's Skills in the System of Pedagogical Education in England and Wales: author's abstract. dis ... candidate ped sciences] / Instytut pedahohiky i psykhologhii profesiinoi osvity APN Ukrainy. – K., 2000. – 20 s. (in Ukrainian)
 5. Konovets S. V. Tvorchyi rozvytok uchytelia obrazotvorchoho mystetstva : monohrafiia [Creative Development of the Teacher of Fine Arts: monograph] / S. V. Konovets. – Rivne : Volynski oberehy, 2009. – 384 s. (in Ukrainian)
 6. Leshchenko M. P. Zarubizhni tekhnologhii pidhotovky uchyteliv do estetychnoho vykhovannia [Foreign Technologies for Teacher's Training for Aesthetic Education] / M. P. Leshchenko. – K.: Hrotesk, 1996. – 192 s. (in Ukrainian)
 7. Mukan N. Systema neperervnoi profesiinoi osvity pedahohiv Kanady: instytutsii ta yikhnia diialnist [System of Continuing Professional Education of Teachers of Canada: Institutions and Their Activities.] / N. Mukan // Visnyk Lvivskoho universytetu. – 2007. – No 2. – S. 227–231. (in Ukrainian)
 8. Nikolai H. Yu. Rozvytok muzychno-pedahohichnoi osvity v Polshchi (KhKh stolittia): avtoref. dys. doktora ped. nauk. [Development of Musical-pedagogical Education in Poland (XX century): author's abstract. dis. doctor ped. sciences] / Instytut pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh APN Ukrainy.– K., 2008. – 48 s. (in Ukrainian)
 9. Orlov V. F. Profesiine stanovlennia vchyteliv mystetskykh dystsyplyn : monohrafiia [Professional Formation of Teachers of Artistic Disciplines: monograph.] / V. F. Orlov – Kyiv: NPU imeni M.P. Drahomanova, 2003. – 232 s. (in Ukrainian)
 10. Sokolova A. V. Profesiina pidhotovka vchytelia u systemi pedahohichnoi osvity Anhlii i Shotlandii: avtoref. dys. kand. ped. nauk. [Professional Training of a Teacher in the System of Pedagogical Education in England and Scotland: author's abstract. dis. cand. ped. sciences] / Pivdennoukrainskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni K. D. Ushynskoho. – Odesa, 2009. – 22 s. (in Ukrainian)
 11. Figel Y. Edukacja artystyczna i kulturalna w szkołach w Europie. [Artistic and cultural education in schools in Europe] Bruksela: Eurydice. 2009. (in Polish)

12. Martišauskienė E. Studentų asmenybinio ugdymosi pedagoginių kompetencijų sklaida per pedagoginę praktiką. Pedagogika: mokslo darbai. 2007.
13. Road Map for Arts Education : Building Creative Capacities for the 21st Century. The World Conference on Arts Education: Lisbon, 6–9 March 2006. – UNESCO, 2006. – 26 p. (in English)
14. White Paper on Intercultural Dialogue “Living Together As Equals in Dignity” launched by the Council of Europe Ministers of Foreign Affairs at their 118th Ministerial Session. – Strasbourg : Council of Europe, 2008. – 61 p. (in English)

Аннотация В статье раскрыты аспекты подготовки будущих учителей в области изобразительного искусства в странах Европы. Проанализированы проекты, резолюции, концепции, международные конференции в области образования, определены их значения в развитии изобразительного искусства школ Европы. Определены особенности подготовку учителей изобразительного искусства в различных европейских странах (Бельгия, Эстония, Ирландия, Латвия, Нидерланды, Финляндия, Исландия, Греция, Италия, Финляндия, Словакия, Словения и т.д.). Раскрыты концепции и пути подготовки учителей изобразительного искусства стран зарубежья. Осуществлен подробный анализ подготовки учителей изобразительного искусства во Франции, Германии, Польши.

Ключевые слова: отрасль искусства, подготовка будущих учителей изобразительного искусства, страны Европы.

Abstract. The article deals with aspects of the training of future teachers in the field of fine arts in European countries. The projects, resolutions, concepts, international conferences in the field of education are analyzed; their importance in the development of fine arts of European schools is outlined. The features of the of the teachers' of fine arts training in different European countries (Belgium, Estonia, Ireland, Latvia, the Netherlands, Finland, Iceland, Greece, Italy, Finland, Slovakia, Slovenia, etc.) are defined. Concepts and ways of teachers of fine arts training of foreign countries are detailed. Two models of training teachers of fine arts in contemporary European countries have been analyzed, in particular “single-phase” (the student can complete a basic training, can apply for a teacher position) and “two-phase” (the theoretical training of future teachers is concentrated in the institution of higher education (first phase), but practical (second phase) - transferred to school). A detailed analysis of the training of teachers of fine arts in France, Germany, and Poland has been carried out.

Key words: field of art, training of future teachers of fine arts, countries of Europe.

Стаття надійшла до редакції 05.10.2018

Наукове видання

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

Випуск 8

Упорядники:

проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С.

Науково-бібліографічне редагування:

наукова бібліотека РДГУ

Підписано до друку 25.10.2018 р.

Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 24,7. Замовлення №204/1. Наклад 300

I – 66

**Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 8. / упоряд.
О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Т. С. Ціпан,
Н. М. Гринькова та ін. – Рівне : РДГУ, 2018. – 357с.**

УДК 37 : 005.591.6

ББК 74.200

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2018

Віддруковано засобами оперативної поліграфії

ВРМ-ПОЛІГРАФ

вул. Буковинська, 3, м. Рівне, 33000;

тел.: 0362-64-21-34